CONTABILITATEA INSTITUȚIILOR PUBLICE - DE LA EMPIRIC LA DIGITALIZARE

PUBLIC SECTOR ACCOUNTING - FROM EMPIRICAL EVIDENCE TO DIGITALIZATION

CZU: 351.711:657.1:004.78 **https://doi.org/10.5281/zenodo.7894675**

Lidia TONU[1]

RÉSUMÉ : *Cette étude aborde la notion de numérisation de la comptabilité des établissements publics : un attribut indispensable dicté par le temps et les exigences professionnelles pour que l'État ait confiance dans l'exactitude des informations financières pour pouvoir faire des prévisions aussi réalistes que possible, et pour que la société à son tour ait l'assurance du succès et de l'efficacité du gouvernement dans la gestion des fonds publics. En théorie, le comptable est considéré comme un expert des chiffres et des calculs mathématiques. L'expérience prouve que le travail du comptable peut être numérisé à toutes les étapes, sous sa surveillance permanente.*

***Mots clés** : digitalisation, métier comptable, formation comptable, systèmes d'information comptable.*

Digitalizarea aduce cu sine multe schimbări la nivel multidisciplinar, mai ales în acele domenii în care tehnologia informației este indispensabilă. La astfel de domeniu se atribuie și profesia de contabil public, în care transformările digitale sunt inevitabile, dar și necesare. *Obiectivu*l acestui articol este de a oferi o imagine de ansamblu asupra evoluției contabilității în general, ulterior concentrându-ne atenția asupra digitalizării contabilității instituțiilor publice.

Scopul autorului este de a prezenta beneficiile digitalizării în contabilitatea instituțiilor publice, identificând astfel modul în care profesia contabilă se schimbă datorită digitalizării și modul în care educația contabilă, autoritățile publice de reglementare în domeniu și sistemele de informații contabile contribuie la această schimbare.

Concluziile studiului vor fi orientate spre abordarea tri-partită: educația contabilă, reglementarea profesională și sistemele informaționale contabile în sectorul bugetar [1].

Cercetările istorice denotă că contabilitatea, ca activitate practică, a fost folosită din vremurile cele mai îndepărtate. Astfel, în comuna primitivă contabilitatea s-a născut odată cu nevoia de subzistenţă, dovadă fiind desenele din peșteri prin forme începătoare de „socoteli": câte animale au fost vânate și mâncate, câte piei s-au jupuit și câte haine au rezultat etc. Altfel spus exista o evidență economică primară care consta în efectuarea de socoteli cu ajutorul crestăturilor făcute în lemn, al funiilor înnodate, al mărgelelor înșirate etc.

[1] Lidia TONU, drd., Școala Doctorală Științe Economice, USM, e-mail: lidiatonu.usm@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0217-64321

Cu referire la studiile debutului contabilității românești [2], de care suntem istoric legați, cercetările arată că registrele contabile, care la început erau din bucăți de lemn acoperite cu un strat subțire de ceară, numite table, înlocuite cu papirusuri, apoi cu hârtie, erau obligatorii, fiind ținute atât de către bancheri și comercianți, cât și de către fiecare cap de familie (pater familias).

La nivel statal, exista o evidență riguroasă a tributurilor cuvenite statului.

În secolele XVI-XVII apar documente contabile privind modul de administrare a averii statului, cu reflectarea situației economice a perioadei respective.

Treptat, tehnicile contabile au evoluat către contabilitatea în partidă simplă, care utiliza fișele de conturi, ținute după principiul „Cel ce primește ceva și are să dea este debitor, cel ce dă ceva și are să ia este creditor (fără a exista legături între conturi)", prin intermediul cărora operațiunile erau grupate pe persoane și bunuri, iar ansamblul acestora era ținut cu ajutorul unui registru denumit maestru.

În secolul XIX, când comerțul era exercitat de obicei în aer liber contabilitatea în partidă simplă era suficientă, comerciantul se mulțumea că știe care este situația comerțului său la un moment dat și care este câștigul/pierderea realizat/ă într-un interval de timp. La început îi era de ajuns să-și inventarieze bunurile și datoriile și să-și stabilească averea negrevată de datorii („averea curată"). Comparând „averea curată" de la începutul perioadei cu cea de la sfârșitul ei, el își putea da seama dacă și cu cât anume i-a sporit sau i s-a micșorat averea.

Cu timpul, această contabilitate a devenit insuficientă. Evoluția partidei simple nu s-a oprit însă aici. Negustorii au luat măsuri pentru sporirea câștigului sau micșorarea muncii depuse. În registrul de casă, încasările erau evidențiate pe feluri de încasări și plățile, pe categorii de plăți, introducându-se un registru pentru vânzări și unul pentru cumpărări de mărfuri. Cu toate acestea, sistemul de înregistrare în partidă simplă se deosebea fundamental de doppia scriptura (partida dublă), deoarece nu era capabil să ofere o cunoaștere continuă a rezultatelor, iar tehnica utilizată nu asigura sesizarea eventualelor greșeli de prelucrare.

Datorită complexității ideologiei capitaliste, ca structură, organizare, politică de finanțare, de aprovizionare, de desfacere etc., contabilitatea în partidă simplă a devenit perimată, fiind nevoie de o contabilitate fundamentată pe știință.

Astfel, începând cu prima jumătate a secolului al XIX-lea se poate vorbi de o literatură de contabilitate.

Cea dintâi carte de contabilitate românească a fost o traducere din limba germană Pravila comercială (1837), destinată practicii comerciale în general. Lucrarea conține explicarea noțiunii de partidă dublă, însemnând înscrierea de două ori a aceleiași operațiuni: o dată în debitul unui cont și apoi în creditul altui cont. Anterior, noțiunea este prezentată destul de clar de Luca Pacioli în lucrarea sa *Summa de arithmetica* (1494), în care este formulată prima egalitate contabilă între conturile „Casa" și „Capital", din care se deduce relația de echilibru „Avere" = „Capital". Pentru prima dată s-a folosit:

a) terminologia de „bilancio”, semnificând balanța de verificare, prin care se pune în evidenţă relația formală Debit = Credit, sau „pro e dano”, adică profit şi pierdere;

- Registrele contabile pentru evidența dublă ca: - Strata - în care operaţiunile se înregistrau zilnic sub formă de articole contabile; -Maestrul - în care se utilizau partizi pentru fiecare cont folosit; - Inventarul - prin intermediul căruia erau centralizate la finele fiecărui an averea şi datoriile.

Autorul a fost convingător și în prezentarea necesității și importanței registrului de casă, clarificând noțiunile de debitare și creditare a conturilor, dar și a inițiat noțiunea de etică contabilă, punând accentul la acel moment pe regulile necesare în activitatea de comerț, care reflectau spiritul religios și cinstit aș negustorilor.

La sfârșitul secolului XIX lipsea o legislație explicită în domeniul contabilității. O lege specifică exista doar pentru contabilitatea publică, primul domeniu care a fost reglementat, prin apariția în anul 1861 a Regulamentului financiar, prin care în Ţările Române a fost introdusă obligatoriu contabilitatea publică, în vederea controlării averii statului. Bugetul şi finanţele statului s-au separat de cele ale domnitorului în vederea realizării unui control efectiv asupra autorizării banului şi bunurilor publice.

Astfel, studiile istorice [3; 4] dovedește că contabilitatea s-a adaptat la cerințele solicitate de utilizatorii informațiilor.

Actualmente, este cert că creșterea exponențială a progresului tehnologic, sau faptul că multe aspecte ale vieții umane sunt influențate de tehnologie nu este surprinzător.

Domeniul contabil este unul dintre cele mai afectate de transformarea digitală având în vedere că majoritatea sarcinilor îndeplinite de contabili sunt de rutină. Digitalizarea are potențialul de a influența practicile contabile în multe feluri, cu efect asupra profesiei contabile, atât în ceea ce privește tipurile de activități profesionale derulate, cât și în ceea ce privește instrumentele și abordările utilizate în proces de desfășurare a activității profesionale.

Pornind de la deosebirea semnificativă dintre contabilitatea corporativă și contabilitatea publică: prima implică precizarea mărimilor macroeconomice, cum ar fi venitul național, produsul național etc., cealaltă - cuantifică variabilele microeconomice executate de bugetele tuturor autorităților și entităților publice, respectiv și cerințele față de sistemele informaționale preconizate pentru digitalizarea contabilității din sectorul public atrag după sine cerințe de tehnici și metode care să genereze interconexiunea întregului sistemul contabil: de la bugetare până la raportare.

Cum se dezvoltă digitalizarea contabilității în instituțiile publice?

Care este accentul și critica despre digitalizarea contabilității în instituțiile publice?

Care este viitorul privind digitalizarea contabilității în instituțiile publice?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, activitatea profesională arată că nu este suficient doar de a îndrepta atenția către domeniul digitalizării contabilității, dar și a investiga impactul digitalizării asupra activității contabile.

Potrivit informațiilor publice [3], recent s-a dat startul versiunii pilot al Sistemului Informațional „Contabilitatea Unică Bugetară" (SI CUB) sistem realizat pe durata anului 2020 de către Instituția Publică „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe" (I.P„CTIF''), la la solicitarea Ministerului Finanțelor. Astfel, Ministerul Finanțelor în calitatea sa de organ de specialitate al administraţiei publice centrale, care elaborează şi promovează politica unică a statului în domeniul finanţelor publice își propune standardizarea sistemelor informaționale de ținere a evidenței contabile în sistemul bugetar în corespundere cu Normele metodologice [5] , precum și stabilirea unui instrument unic de evidența contabilă și raportare financiară pentru instituțiile bugetare la nivel central și la nivel local. La fel, e de menționat și economisirea cheltuielilor bugetare din contul mentenanței și dezvoltării centralizate a SI CUB, precum și a utilizării locațiilor de stocare în centrul de date guvernamental și nu în ultimul rând îmbunătățirea securității informaționale.

Concluzia finală trasă în urma studiului efectuat se referă la faptul, că digitalizarea profesiei contabile prezintă oportunități enorme, însă pentru a răspunde așteptărilor, contabilii trebuie să se perfecționeze continuu. Altfel spus, dacă nu știi unde vrei să ajungi, nu poți fi sigur de rezultatele obținute. Astfel, viitorii contabili trebuie să-și impună perspective mai clare pentru a fi mai bine pregătiți pentru locul de muncă digitalizat propriu-zis.

Referințe bibliografice:

1. Lidia TONU, Rolul contabilului din sistemul bugetar în utilizarea fondurilor publice. În culegerea de articole a Simpozionului Științifico-Practic cu participare internațională „Reconsiderarea rolului profesiei contabile. Acționăm astăzi pentru provocările generate de viitor". USM, Moldova. 31 martie 2022. DOI: 10.5281/zenodo.6793627 Disponibil: https://zenodo.org/record/6793627#.YzGl0nZByM8.
2. Cronica Vistieriei din timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu sau Codicele Vistieriei Moldovei din 1777, 1786, 1798, 1804.
3. Calu, D.A. Istorie şi dezvoltare privind contabilitatea din România, Editura Economică, Bucureşti. 2005.
4. Demetrescu, C.G. (1947), Istoria critică a literaturii contabile din România, Editura Socec, Bucureşti 1947.
5. Ordinului ministrului Finanțelor nr.216 din 28.12.2015 cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și a Norme-

lor metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar, cu modificările și completările ulterioare. Publicat în Monitorul Oficial al RM Nr.377-391 art.1001 din 31.12.2015.

Resurse Web:

1. https://www.semanticscholar.org/paper/Enterprise-resource-planning-systems%3A-systems%2C-life
2. https://ideas.repec.org/a/cmj/seapas/y2015i7p489-496.html
3. https://ctif.gov.md/ro/sistemul-informational-contabilitatea-unica-bugetara-si-cub-lansat-la-etapa-pilot
4. https://www.academia.edu/13139962/Contabilitate